

ชินทาโร ฮารา

ภาควิชาภาษาตะวันออก

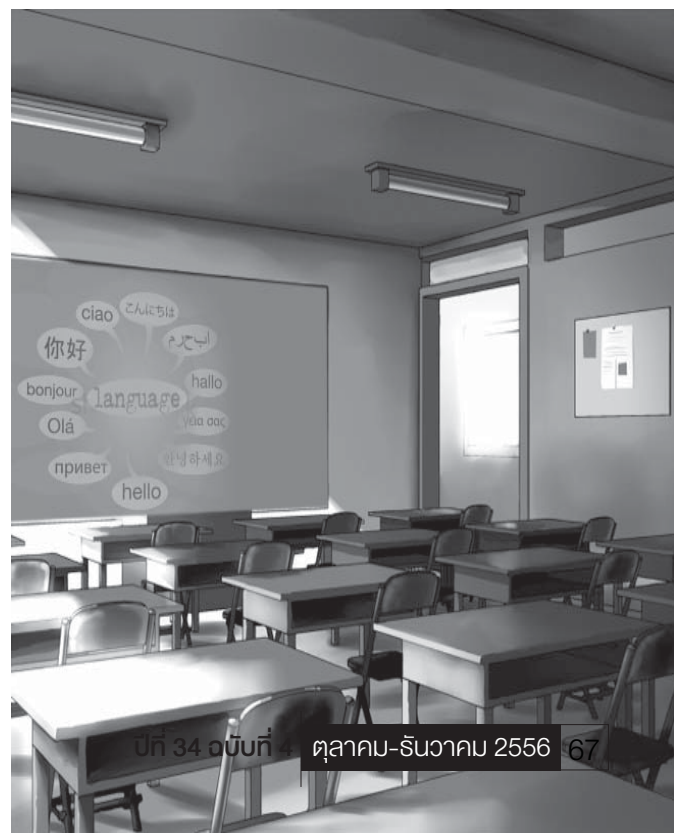
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บันทึกเกี่ยวกับการเรียน ‘ภาษาต่างประเทศ’

เราเจอกับคนที่ “อยากพูดภาษาอังกฤษเป็น” “อยากเก่งภาษาญี่ปุ่น” “อยากมีทักษะภาษาจีน” หรืออยากได้ภาษาโน้นภาษานี้ บ่อยมาก การที่มีความสนใจและความต้องการในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะการเรียนจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าผู้เรียนไม่มีกำลังใจในการเรียน (motivation) แต่เราไม่ควรลืมนะว่า ความสนใจและความต้องการอย่างเดียว ไม่ได้หมายความว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่รับรองว่าเราจะได้ผลสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศ

สำหรับคนหลายๆ คน ทุกครั้งเริ่มเรียนภาษาต่างประเทศ ช่วงแรกสุดเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุด เพราะเรายังตื่นเต้นกันความ “แปลก” ของสิ่งที่เรากำลังเรียนอยู่ เช่น ระบบเสียงที่แตกต่างไปจากภาษาของตน ตัวอักษรที่น่าดู โครงสร้างภาษาที่ตรงกันข้ามกับภาษาของตน คำศัพท์ที่ “แปลก” หรือ “น่ารัก” เป็นต้น แต่ในไม่นาน เราก็จะเริ่มเคยชินกับสิ่งเหล่านี้ และความตื่นเต็นก็จะค่อยๆ หายไป เพราะสิ่งต่างๆ ที่เคยคิดว่า “แปลก” นั้น ไม่แปลกอีกแล้ว เมื่อมาถึงขั้นนี้ หลายคนมักจะหยุดการเรียน หลังจากความตื่นเต็นหายไป อันเนื่องจากการเรียนในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะรู้สึกไม่สนุกเท่ากับช่วงเวลาแรก

พัฒนาการเช่นนี้น่าจะเป็นจุดจบของการเรียนภาษาต่างประเทศสำหรับคนหลายๆ คนในสังคมไทย (และสังคมอื่นๆ ด้วย) จริงๆ แล้ว จำนวนของคนที่ยกมาว่า “อยากได้ภาษาต่างประเทศ” กับจำนวนของคนที่ยกมาว่า “พร้อมที่จะพยายาม ทุ่มเทในการเรียนและเสียสละเวลากับเม็ดเงินเพื่อเป้าหมายดังกล่าว” ไม่เคยเท่ากัน ตรงกันข้าม หลายๆ คนยังเชื่อว่า “คงจะมีวิธีการง่ายๆ ที่ทำให้ฉันใช้ภาษานั้นเป็น โดยตัวฉันเองไม่ต้องพยายามมาก” นี่คือการเชื่อที่ถูกรังสรรค์ขึ้นมาโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผลก็คือ คนที่ยึดถือความเชื่ออันนี้ก็มักจะเป็นเหยื่อของ “ธุรกิจภาษาต่างประเทศ” บางรายที่สนใจแต่กำไรแต่ไม่สนใจผลสำเร็จของผู้เรียน

เราต้องตระหนักว่า ระหว่างจุดยืนของเราในตอนนี้อย่าง “อยากได้ภาษาต่างประเทศ” กับทักษะที่เราอยากได้ ยังมีระยะห่างพอสมควร การเรียนภาษาต่างประเทศก็เหมือนการเดินทางตามประสบการณ์ของผู้เขียน การเดินทางนี้ไม่เคยมีทางลัดแม้แต่สายเดียว

การเรียนภาษาต่างประเทศอย่างแท้จริง เริ่มต้นในเมื่อ “ความตื่นเต้น” ที่เรารู้สึกในระยะแรกของการเรียนภาษานั้นหายไปหมด สำหรับคนที่อาศัยความรู้สึกตื่นเต้นนั้นในการเรียนภาษาต่างประเทศ การเรียนต่อไปก็แค่เป็นทรมานทางจิตใจ ในที่สุดท้ายผู้เรียนก็ไม่มีแรงบันดาลใจเพื่อดำเนินการเรียนต่อไป ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อเริ่มเรียนภาษาต่างประเทศ เราจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าเราก็ต้องทำให้ตัวเองเข้าใจตลอดว่า ทำไมเราต้องเรียนภาษา (เหล่านี้) นี้

สาเหตุที่เรียนภาษาต่างประเทศที่มักจะไม่ได้อะไรก็มีหลายๆ อย่าง ขอยกตัวอย่างสองอย่างหนึ่งก็คือ อยากเรียนเพราะมันดูเท่ (ในกรณีเช่นนี้ภาษาที่ถูกเลือกมักจะเป็นภาษาที่เป็นที่นิยม เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี ฯลฯ) สำหรับคนที่เรียนภาษาต่างประเทศจากสาเหตุนี้ มีความเป็นไปได้น้อยที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน เพราะผู้เรียนต้องพยายามอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายๆ ปีกว่าจะมาถึงระดับทักษะภาษาต่างประเทศซึ่งทำให้ผู้เรียน “ดูเท่”

สาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนภาษาต่างประเทศไม่ประสบความสำเร็จเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ในสถาบันการศึกษา นักเรียนนักศึกษาถูกบังคับเรียนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ แต่ดังเช่นทุกคนทราบอย่างดี การเรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยไม่เคยประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่ามีคนเรียนจำนวนมากในแต่ละโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ไม่ได้ผลสำเร็จในการเรียนจนถึงทำให้ทักษะอังกฤษของนักเรียนนักศึกษาของ

ประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ภาษาต่างประเทศที่ถูกบังคับในระบบการศึกษาก็มีแนวโน้มเดียวกัน ซึ่งก็คือ ถึงแม้ว่ามีผู้เรียนจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่จะมีผลการเรียนที่ต่ำ

การเรียนภาษาต่างประเทศแบบบังคับในสถาบันการศึกษาได้ผลน้อยมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่ก็เรียนภาษาต่างประเทศเพราะแค่ถูกบังคับเท่านั้น ไม่มีสาเหตุที่จะเรียนภาษาต่างประเทศนอกจากข้อบังคับ ในกรณีเช่นนั้น เป้าหมายของการเรียนก็เหลือแค่ “ผ่านการสอบ” เท่านั้น การผ่านสอบในที่นี้ก็ได้หมายถึงคะแนนสูง แต่คะแนนที่พอที่จะทำให้ตัวเอง “ผ่าน” วิชาดังกล่าวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เอง ความรู้เกี่ยวกับภาษานั้นที่นักเรียนนักศึกษาได้เรียนนั้นก็จะเป็นในสมองแค่สำหรับสอบเท่านั้น ทันทีที่สอบเสร็จแล้ว ความรู้เหล่านั้นก็เริ่มหายไป (อย่างรวดเร็ว)

ผู้เขียนเห็นว่า ความล้มเหลวของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ไม่ได้เกิดขึ้นจากสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวกันอย่างกว้างขวาง เช่น ปัญหาหลักสูตรหรือขาดแคลนโอกาสใช้ภาษาเท่านั้น แต่มันจะเกิดจากการที่นักเรียนนักศึกษาแค่ถือว่าการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นเป็น “ภาระ” ที่ตัวเองต้องแบกในช่วงเวลาบางช่วง (ก่อนสอบ) โดยไม่ได้มีความตั้งใจหรือความหวังที่จะสร้างทักษะให้แก่ตัวเอง

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเดิมของผู้เขียน (ญี่ปุ่น) สิ่งที่แตกต่างกันมากที่สุดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศก็คือ แทบจะไม่มีใครที่เรียนภาษาต่างประเทศจากความอยากรู้อย่างแท้จริง ตรงกันข้าม เมื่อเราเรียนภาษาต่างประเทศ

ความล้มเหลวของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย เกิดจากการที่นักเรียนนักศึกษาแค่ถือว่าการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นเป็น “ภาระ” ที่ตัวเองต้องแบกในช่วงเวลาบางช่วง (ก่อนสอบ) โดยไม่ได้มีความตั้งใจหรือความหวังที่จะสร้างทักษะให้แก่ตัวเอง

คำถามที่คนอื่นมักจะถามก็คือ คุณเรียนภาษาต่างประเทศเพื่ออะไร ในบริบทนี้ คำว่า “เพื่ออะไร” หมายถึง เรียนภาษานั้นแล้วเราจะสามารถใช้ภาษานั้นในการทำงานได้หรือเปล่า หรือภาษานั้นจะเพิ่มรายได้ของคุณไหม เมื่อคนเหล่านี้ได้ยินคำตอบว่า “ผมเรียนภาษานั้นเพราะผมสนใจภาษานั้น” หรือ “ผมชอบภาษานั้น” คนเหล่านี้ก็รู้สึกงง เพราะพวกเขาไม่เข้าใจว่า มีคนที่เรียนภาษาต่างประเทศตามความอยากรู้ของตน แต่จริงๆ แล้ว ความอยากรู้เป็นหนึ่งในที่มาของกำลังใจที่สำคัญ และความพอใจในด้านนี้เป็นสาเหตุของการเรียนภาษาต่างประเทศด้วย

อีกอย่าง เราจำเป็นต้องพยายามทำให้เด็กเยาวชน นักเรียนและนักศึกษามีความสนใจต่อภาษาต่างประเทศโดยปราศจาก “เลือกปฏิบัติ” และเข้าใจว่า ในโลกใบนี้ ยังมีภาษาต่างประเทศหลายๆ ภาษาที่น่าสนใจ นอกเหนือจากภาษาที่เป็นที่รู้จัก เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน ภาษาเกาหลี ฯลฯ

ที่ญี่ปุ่น เนื่องจากคนที่ต้องการศึกษาต่างประเทศตามความอยากรู้ก็มีหลายๆ คน เราจึงสามารถเรียนหลายๆ ภาษาได้เช่นเดียวกัน ไม่ใช่แค่ภาษาที่เป็นที่รู้จัก (เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ) แต่ภาษาที่มีจำนวนผู้เรียนไม่มากก็สามารถเรียนได้ด้วย รวมไปถึงภาษาที่ไม่เป็นภาษาประจำชาติของประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่น ภาษาชวา ภาษาฮินดี ฯลฯ

ผู้เขียนได้สังเกตว่า ในประเทศหลายประเทศที่ให้ความสำคัญแก่ความอยากรู้ มีความสะดวกสำหรับการเรียนภาษาต่างๆ ในประเทศอาเซียนมีมากกว่าในประเทศไทยเอง (และประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ) ทั้งๆ ที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียนก็ตาม ตัวอย่างเช่น ในเมื่อเราต้องการเรียนภาษาเวียดนาม เราคงจะประสบปัญหาในทุกด้าน รวมถึงสถานที่เรียน (ไม่ทราบว่าจะสามารถเรียนได้ที่ไหน) สื่อ (หาสื่อประกอบการเรียนไม่เจอ) ครู (ไม่ทราบว่าจะหาครูที่ไหน) และอื่นๆ ถึงแม้ว่า ณ ปัจจุบันนี้ เริ่มมีความสนใจในประเทศอาเซียนรวมถึงเรื่องภาษา ตามกระแส AEC (ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน) แต่ยังคงอยู่ในระดับเริ่มต้น

สังคมไทยยังไม่เป็นสังคมที่เอื้อต่อการเรียนภาษาต่างประเทศที่มีความหลากหลาย ตามสายตาของผู้เขียน นี่คืออุปสรรคสำคัญที่สุด ซึ่งทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดกำลังใจในการเรียน (motivation) ในสุดท้าย ผู้เรียนส่วนใหญ่ก็หยุดการเรียนภาษาต่างประเทศก่อนถึงเป้าหมายในการเรียน

การเรียนภาษาต่างประเทศไม่ใช่ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ได้

รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมในสังคมด้วย ในเมื่อสังคมมีทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ จะส่งผลกระทบต่อการเรียนด้วย เพราะในการเรียนภาษาต่างประเทศผู้เรียนก็จำเป็นต้องมีความตั้งใจในการเรียนอย่างยั่งยืน

การเรียนภาษาต่างประเทศเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาอันยาวนานพอสมควร ไม่ใช่สิ่งที่เราสามารถเรียนได้ภายในเวลาไม่กี่เดือน ภาษาต่างประเทศที่เราเพิ่งเริ่มเรียนนั้นเปรียบเสมือนต้นกล้าที่เราเพิ่งปลูก มันอาจจะเติบโตเป็นต้นไม้ได้ แต่สำหรับการเติบโตของ “ต้นกล้า” นั้น เราก็จำเป็นต้องให้การดูแลอย่างสม่ำเสมอ ในบริบทนี้ “การดูแล” สำหรับต้นกล้าที่มีชื่อว่าภาษาต่างประเทศนั้นคือ การเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้เอง ในการเรียนภาษาต่างประเทศเราก็ไม่จำเป็นต้องถามว่า “ทำไมฉันเรียนภาษาต่างประเทศแต่ไม่ได้ผล” ในทางกลับกัน มีคำถามที่เราควรถามกับตัวเองตลอดก็คือ :

- วันนี้ฉันได้ใช้เวลากับการเรียนภาษาแค่ไหน หรือกี่ชั่วโมง
- วันนี้ฉันได้ท่องคำศัพท์กี่คำ
- วันนี้ฉันได้ปิดพจนานุกรมกี่ครั้ง
- วันนี้ฉันได้อ่านหนังสือที่หน้า

ถ้าคำตอบของท่านสำหรับคำถามเหล่านี้เป็นไปอย่างดีทุกวัน ในสุดท้ายการเรียนภาษาต่างประเทศของท่านก็คงจะประสบความสำเร็จ